

Advies over de verenigbaarheid van het leefgebied van enkele habitattypische soorten met Natura 2000-habitats en regionaal belangrijke biotopen

Adviesnummer:	<u>INBO.A.3314</u>
Datum advisering:	18 juni 2015
Auteur(s):	Geert De Knijf, Dirk Maes, Glenn Vermeersch, Dries Adriaens
Contact:	Niko Boone (niko.boone@inbo.be)
Kenmerk aanvraag:	ANB-INBO-BEL-2015-36
Geadresseerden:	Agentschap voor Natuur en Bos Cel Gebiedgericht- en Soortenbeleid T.a.v. Maurits Vandegehuchte Koning Albert II-laan 20 bus 8 1000 Brussel maurits.vandegehuchte@lne.vlaanderen.be
Cc:	Agentschap voor Natuur en Bos Carl De Schepper (carl.deschepper@lne.vlaanderen.be)

Aanleiding

In uitvoering van de Europese Habitatrichtlijn werden instandhoudingsdoelen opgemaakt voor de in Vlaanderen voorkomende Natura2000-habitats. Het globale doel is te komen tot een gunstige regionale staat van instandhouding van de habitats. De regionale staat van instandhouding wordt mee beoordeeld aan de hand van habitattypische soorten. Dat zijn soorten die kenmerkend zijn voor specifieke habitattypes.

De ontwikkeling van habitats en regionaal belangrijke biotopen (rbb) kan invloed hebben op de lokale populatie van een habitattypische soort. Het is daarom belangrijk om bij het realiseren van de natuurdoelen rekening te houden met de leefgebiedvereisten van deze soorten.

Op basis van de karakterisatie (exclusief, karakteristiek of constant aanwezig) en de Rode Lijst-status van de habitattypische soorten, zijn een aantal soorten geselecteerd waarvoor verwacht wordt dat het realiseren van de natuurdoelen mogelijk in conflict komt met hun leefgebiedvereisten.

Vraag

Met welke habitattypes en rbb is het leefgebied van boompieper, moerassprinkhaan, zompsprinkhaan, groentje, heideblauwtje, heivlinder, bruine korenbout en glassnijder (on)verenigbaar?

Toelichting

1 Inleiding

Het leefgebied van soorten kan bestaan uit één specifieke vegetatie of uit een combinatie van meerdere vegetaties die, afhankelijk van de soort, in meer of mindere mate in elkaars nabijheid moeten liggen. Ook de overgangen tussen vegetaties kunnen deel uitmaken van leefgebieden. De oppervlakte van de verschillende vegetaties, de ligging t.o.v. elkaar, de structuur en de kwaliteit van de vegetaties spelen allemaal een rol in de geschiktheid van een gebied voor een bepaalde soort. De aanwezigheid van niet of minder geschikte vegetaties vormt niet noodzakelijk een knelpunt. Een soort kan negatief maar ook onverschillig reageren op de aanwezigheid van niet of minder geschikte vegetaties in haar leefgebied. Deze gradiënt in geschiktheid wordt in dit advies vereenvoudigd weergegeven als voorkeurhabitat, onverenigbaar of indifferent/niet van toepassing.

2 Bepalen van (on)verenigbaarheid

We gaan er voor dit advies van uit dat de bestaande, geschikte vegetaties in het leefgebied van de verschillende soorten behouden blijven. De ontwikkeling van bijkomende habitats en rbb zal m.a.w. plaatsvinden in de omgeving van de geschikte en gebruikte vegetaties, maar ze niet vervangen. Een belangrijke bemerking hierbij is dat het effectief gebruikte leefgebied van een aantal soorten ook vegetaties kan omvatten die niet behoren tot Europese habitattypen of rbb. Zo maken verruigd grasland (hr), pioniervegetaties (ku), graslanden met veel sloten en microreliëf (hpr*)... geregeld deel uit van het leefgebied van soorten. Het omzetten van deze biotopen naar Europese habitats/rbb kan impact hebben op bepaalde soorten.

Om te bepalen of een habitat/rbb al dan niet verenigbaar is met het leefgebied van de betreffende soort, is vooral de mogelijke barrièrewerking in rekening gebracht. Zo zal het ontwikkelen van een laaggelegen schraal hooiland (habitattype 6510) vanuit een akker geen bijkomende barrière vormen voor een heivlinder. Het is niet de preferentiële habitat van de

soort en ze maakt er mogelijk geen gebruik van, maar binnen het leefgebied vormt het evenmin een barrière als de actuele akker. In principe heeft de omvorming dus geen impact op het leefgebied. Het habitatype 6510 is daarom indifferent voor het leefgebied van de heivlinder.

Een aantal habitats/rbb kunnen van nature niet voorkomen in het leefgebied van sommige soorten, omdat de abiotische standplaatskenmerken er ongeschikt zijn. Deze habitats/rbb werden aangeduid als 'niet van toepassing'. In principe interfereren de doelen voor dergelijke habitats/rbb nooit met het leefgebied van deze soorten.

In tabel 1 wordt voor elk Natura 2000-habitatype en regionaal belangrijk biotoop aangegeven of de aanwezigheid ervan in het leefgebied van de gevraagde soorten, verenigbaar is met het behoud van een populatie van die soort. Hiervoor worden de kenmerken van de Natura 2000-habitats (Declerck *et al.*, 2007) en de regionaal belangrijke biotopen (De Saeger *et al.*, 2014) vergeleken met de standplaatsvereisten van boompieper (Vermeersch, 2004), moerassprinkhaan, zompsprinkhaan (Kleukers *et al.*, 1997), groentje, heideblauwtje, heivlinder (Maes *et al.*, 2013), bruine korenbout en glassnijder (De Knijf *et al.*, 2006).

Tabel 1: (on)verenigbaarheid van het leefgebied van boompieper, moerassprinkhaan, zompsprinkhaan, groentje, heideblauwtje, heivlinder, bruine korenbout en glassnijder met Natura 2000-habitattypes en regionaal belangrijke biotopen (rbb). De betekenis van de codes van de habitats en rbb is weergegeven in bijlage 1.

+	Voorkeurbiotop, omvorming van deze vegetaties naar habitats/rbb uit beide andere categorieën kan negatieve impact hebben op de populatie van de soort.
-	Onverenigbaar, het creëren van dit habitat/rbb in de omgeving van het leefgebied van de soort heeft negatieve impact op de populatie van de soort.
	Indifferent/niet van toepassing, habitats/rbb die niet de voorkeur genieten van de soort, maar die geen negatieve impact hebben op de populatie indien ze ontwikkeld worden op niet-voorkeurbiotops , of habitats/rbb die van nature niet kunnen voorkomen in het leefgebied van de soort.

	boom- pieper	moeras- sprinkhaan	zomp- sprinkhaan	groentje	heide- blauwtje	heivlinder	bruine korenbout	glassnijder
Natura 2000-habitat								
Kust- en zilte habitats								
1130								
1140								
1310								
1320								
1330								
Kustduinen								
2110		-	-					
2120		-	-			+		
2130	+	-	-			+		
2150	+	-	-					
2160								+
2170								+
2180								+
2190		+						+
Binnenlandse duinen								
2310	+	-	-	+	+	+		
2330	+	-	-			+		

	boom- pieper	moeras- sprinkhaan	zomp- sprinkhaan	groentje	heide- blauwtje	heivlinder	bruine korenbout	glassnijder
Zoete wateren								
3110								+
3130								+
3140							+	+
3150							+	+
3160								
3260							+	+
3270								
Heiden								
4010	+		+	+	+	+		+
4030	+			+	+	+		
(Half-)natuurlijke graslanden								
6120								
6210	+							
6230	+		+					
6410		+	+					
6430		+	+				+	+
6510		+	+					
Thermofiel struikgewas								
5130	+							

	boom- pieper	moeras- sprinkhaan	zomp- sprinkhaan	groentje	heide- blauwtje	heivlinder	bruine korenbout	glassnijder
Venen								
7110				+	+			
7140		+	+	+	+			
7150			+	+	+			
7210		+	+				+	+
7220								
7230		+	+				+	+
Rotsachtige habitats en grotten								
8310								
Bossen								
9110		-	-	-	-	-		
9120		-	-	-	-	-		
9130		-	-	-	-	-		
9150		-	-	-	-	-		
9160		-	-	-	-	-		
9190		-	-	-	-	-		
91D0				-	-	-		
91E0				-	-	-	+	+
91F0				-	-	-	+	+

	boom- pieper	moeras- sprinkhaan	zomp- sprinkhaan	groentje	heide- blauwtje	heivlinder	bruine korenbout	glassnijder
Regionaal belangrijke biotopen								
rbbah								
rbbhc		+	+					
rbbzil								
rbbkam								
rbbvos		+	+					
rbbhf		+	+				+	+
rbbmr		+	+				+	+
rbbmc		+	+				+	+
rbbms		+	+					
rbbppm		-	-	-	-	-		
rbbsg				+				
rbbsm								+
rbbso								
rbbsp								
rbbsf							+	+
Andere biotopen belangrijk voor deze soorten (niet habitat/rbb)								
grasland		-	-				-	-
ruigte		+	+	-	-	-	+	+
populierenbestand			-	-	-	-	+	+
naaldhoutbestand	+	-	-	-	-	-	+	+
boom- en struikopslag en aanplant	+	-	-	-	-	-	+	+

Referenties

Decler, K. (red.) (2007). Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee. Habitattypen/Dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. INBO.M.2007.01, Brussel, 584 pp.

De Knijf G., Anselin A., Goffart P. & Tailly M. (eds.) 2006. De libellen (Odonata) van België: verspreiding - evolutie - habitats. Libellenwerkgroep Gomphus ism Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel. 368 pp.

De Saeger S., Guelinckx R. , Van Dam G., Oosterlynck P., Van Hove M., Wils C. & Paelinckx D. (red.) (2014). Biologische Waarderingskaart en Natura 2000 Habitatkaart, uitgave 2014. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2014 (1698392). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Kleukers, R., van Nieukerken, E., Odé, B., Willemse, L. & Van Wingerden, W. 1997. De sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). Nederlandse Fauna I. Nationaal Natuurhistorisch Museum, KNNV en European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Maes, D., Vaneusel, W., Van Dyck, H. (2013) Dagvlinders in Vlaanderen: nieuwe kennis voor betere actie, Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 542 pp.

Vermeersch, G., 2004. Boompieper. In: Vermeersch, G., Anselin, A., Devos, K., Herremans, M. Stevens, J., Gabriëls, J. & Van Der Krieken, B., 2004. Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, 294-295

Bijlage 1: overzicht van Natura 2000-habitats en regionaal belangrijke biotopen

Natura 2000-habitats (Decleer *et al.*, 2007)

Kust- en zilte habitats	
1130	Estuaria
1140	Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
1310	Eenjarige pioniersvegetaties van slik en zandgebieden met Salicorniasoorten en andere zoutminnende planten
1320	Schorren met slijkgrasvegetatie (<i>Spartinion maritimae</i>)
1330	Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)
Kustduinen	
2110	Embryonale wandelende duinen
2120	Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i> (witte duinen)
2130	Vastgelegde duinen met kruidvegetatie (grijze duinen)
2150	EU-atlantische vastgelegde ont kalkte duinen (<i>Calluno-Ulicetae</i>)
2160	Duinen met <i>Hyppophae rhamnoides</i>
2170	Duinen met <i>Salix repens</i> ssp. <i>Argentea</i> (<i>Salicion arenaria</i>)
2180	Beboste duinen van het atlantische, Continentale en Boreale kustgebied
2190	Vochtige duinvalleien
Binnenlandse duinen	
2310	Psammofiele heide met <i>Calluna</i> - en <i>Genista</i> -soorten
2330	Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> soorten op landduinen
Zoete wateren	
3110	Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (<i>Littorelletalia uniflora</i>)
3130	Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de <i>Littorelletalia uniflora</i> en/of de <i>Isoetes-Nanojuncea</i>
3140	Kalkhoudende oligo-mesotrofe stilstaande wateren met bentische <i>Chara</i> spp. vegetaties
3150	Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>

3160	Dystrofe natuurlijke poelen en meren
3260	Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitans en het Callitricho-Batrachion
3270	Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het Chenopodietum rubri p.p. en Bidention p.p
Heiden	
4010	Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
4030	Droge Europese heide
(Half-)natuurlijke graslanden	
6120	Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
6210	Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende substraten (Festuco-Brometalia) (gebieden waar zeldzame orchideeën groeien)
6230	Nardus graslanden
6410	Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)
6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
6510	Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)
Thermofiel struikgewas	
5130	Juniperus communis-formaties in heidevelden of op kalkgrasland
Venen	
7110	Actief hoogveen
7140	Overgangs- en trilveen
7150	Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion
7210	Kalkhoudende moerassen met Cladium mariscus en Carex davalliana
7220	Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)
7230	Alkalisch laagveen
Rotsachtige habitats en grotten	
8310	Niet voor het publiek opengestelde grotten

Bossen	
9110	Beukenbossen van het type Luzulo-Fagetum
9120	Zuurminnende Atlantische beukenbossen met ondergroei van Ilex of soms Taxus (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagion)
9130	Beukenbossen van het type Asperulo-Fagetum
9150	Midden-Europese kalkminnende beukenbossen behorende tot het Cephalanthero-Fagion
9160	Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het Carpinion-betuli
9190	Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten
91D0	Veenbossen
91E0	Alluviale bossen met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)
91F0	Gemengde eiken-iepen-essenbossen langs de oevers van grote rivieren met uercus robur, Ulmus laevis, Fraxinus excelsior of Fraxinus angustifolia (Ulmenion minoris)

Regionaal belangrijke biotopen (De Saeger *et al.*, 2014)

rbbah	brak of zilt water
rbbhc	dotterbloemgrasland
rbbzil	zilverschoongrasland zonder zilte elementen (valt onder soortenrijk permanent cultuurgrasland hp* en hpr*) (zilte zilverschoongraslanden behoren tot habitatype 1330)
rbbkam	soortenrijk kamgrasgrasland (valt onder soortenrijk permanent cultuurgrasland hp* en hpr*)
rbbvos	grote vossenstaartverbond (valt onder soortenrijk permanent cultuurgrasland hp* en hpr*), indien niet vervat in habitatype 6510
rbbhf	moerasspirearugte met graslandkenmerken (en daardoor niet behorend tot habitatype 6430)
rbbmr	rietland en andere vegetaties van het rietverbond, indien niet vervat onder habitatype 6430
rbbmc	grote zeggenvegetatie
rbbms	zuur laagveen, indien niet vervat in overgangsvveen (habitatype 7140)
rbbppm	structuurrijke, oude bestanden van grove den
rbbsg	brem- en gaspeldoornstruweel, indien niet vervat in een habitatype
rbbsm	gagelstruweel, indien niet vervat in een habitatype
rbbso	vochtig wilgenstruweel° op venige of zure grond

rbbsp	doornstruweel°
rbbsf	vochtig wilgenstruweel op voedselrijke bodem°, indien niet vervat in habitatype 91E0

°Het betreft struwelen (al dan niet als lineair element) en dus niet geïsoleerde of zeer ijl verspreide struiken.